

Zwycięstwa w bitwach stoczonych na początku I wojny światowej dały najpierw przewagę Rosji, która zdobyła tereny w Prusach Wschodnich i w Galicji.

Dopiero w 1915 roku państwa centralne mogły przejść do ofensywy, zająć Królestwo Kongresowe i część krajów nadbałtyckich, a po zawarciu traktatu pokojowego w Brześciu ich armie mogły dalej ruszyć naprzód, zajmując znaczne części Rosji i dzisiejszej Ukrainy. Jakie były jednak zamiary mocarstw, kiedy przystępowały one do wojny? W jaki sposób można te plany komparatynie usystematyzować?

Już w 1914 roku państwa centralne miały ekspansywne roszczenia, które przewidywały m.in. aneksję Polski, a strona niemiecka postulowała tzw. Polski Pas Graniczny. Czy były to ambicje zdobycia terytoriów dla stworzenia „niemieckiej” Europy Środkowej? Czy były to raczej plany defensywne – uzyskanie strefy buforowej zabezpieczającej przed następną rosyjską ofensywą? W tym sensie dyskutowane będą plany dotyczące powojennego porządku w Europie Wschodniej, a ponadto, jak były one zależne od sytuacji na froncie, względnie, jak same ją kształtowały.

Uwzględnione zostaną przy tym wyobrażenia i pragnienia zamieszkującej tam ludności odnośnie czasów po zakończeniu wojny. Walczące strony silnie zabiegały o uzyskanie wsparcia tych narodów, zwłaszcza przez składanie obietnic uzyskania suwerenności. Chodziło o to, aby osłabić lojalność obywateli w stosunku do dotychczasowych władz. W żadnym jednak wypadku grupy narodowościowe nie były tylko obiektem; były one przede wszystkim podmiotami, które miały własne cele polityczne i zgłaszały je do debaty, a dzięki porażce wszystkich trzech mocarstw w 1918 roku mogły je nawet zrealizować.

Czterech specjalistów podejmie razem z publicznością dyskusję o znaczeniu Europy Wschodniej dla trzech wschodnich cesarstw, przy czym tematem przewodnim będą plany zaistniałe w drugiej połowie 1914 roku.

Kontakt

Niemiecki Instytut Historyczny
Pałac Karnickich
Aleje Ujazdowskie 39
00-540 Warszawa

dhi@dhi.waw.pl

Tel.: +48-22-525 83 00
Fax: +48-22-525 83 37

www.dhi.waw.pl

Ekspansja na Wschodzie? Cele i plany wojenne podczas I wojny światowej

Dyskusja panelowa zorganizowana przez Ambasadę Republiki Federalnej Niemiec w Warszawie i Niemiecki Instytut Historyczny w Warszawie

3 grudnia 2014 r., godz. 18.00-20.00,
Niemiecki Instytut Historyczny w Warszawie

Expansion im Osten? Kriegsziele und Kriegsplanungen im Ersten Weltkrieg

Podiumsdiskussion organisiert durch die Botschaft der Bundesrepublik Deutschland in Warschau und das Deutsche Historische Institut Warschau

3. Dezember 2014, 18.00-20.00 Uhr,
Deutsches Historisches Institut Warschau

Eksplansja na Wschodzie? Cele i plany wojenne podczas I wojny światowej

Dyskusja panelowa zorganizowana przez Ambasadę
Republiki Federalnej Niemiec w Warszawie
i Niemiecki Instytut Historyczny w Warszawie

3 grudnia 2014 r., godz. 18.00-20.00,
Niemiecki Instytut Historyczny w Warszawie

Powitanie:
Ambasador Republiki Federalnej Niemiec w Polsce

Rolf Nikel

prof. dr hab. Miloš Řezník,
dyrektor Niemieckiego Instytutu Historycznego w Warszawie

Dyskusja panelowa

Paneliści:

prof. dr hab. Gunda Barth-Scalmani,
Uniwersytet w Innsbrucku

prof. dr hab. Włodzimierz Borodziej,
Uniwersytet Warszawski / współdyrektor Imre-Kértesz Kolleg
w Jenie

prof. dr hab. Christopher Clark,
Uniwersytet Cambridge

prof. dr hab. Nikolaus Katzer,
dyrektor Niemieckiego Instytutu Historycznego w Moskwie /
Uniwersytet Bundeswehry w Hamburgu

Moderacja: **dr Stephan Lehnstaedt,**
Niemiecki Instytut Historyczny w Warszawie

Dyskusja będzie tłumaczona simultanicznie
na język niemiecki i polski.

Expansion im Osten? Kriegsziele und Kriegsplanungen im Ersten Weltkrieg

Podiumsdiskussion organisiert durch die Botschaft
der Bundesrepublik Deutschland in Warschau
und das Deutsche Historische Institut Warschau

3. Dezember 2014, 18.00-20.00 Uhr,
Deutsches Historisches Institut Warschau

Grußworte:
Botschafter der Bundesrepublik Deutschland in Polen
Rolf Nikel
Prof. Dr. Miloš Řezník,
Direktor des Deutschen Historischen Instituts Warschau

Podiumsdiskussion

Teilnehmer:
Prof. Dr. Gunda Barth-Scalmani,
Universität Innsbruck

Prof. Dr. Włodzimierz Borodziej,
Universität Warschau / Co-Direktor des Imre-Kértesz
Kolleg Jena

Prof. Dr. Christopher Clark,
University of Cambridge

Prof. Dr. Nikolaus Katzer,
Direktor des Deutschen Historischen Instituts Moskau /
Universität der Bundeswehr Hamburg

Moderation: **Dr. Stephan Lehnstaedt,**
Deutsches Historisches Institut Warschau

Die Diskussion wird simultan
deutsch-polnisch übersetzt.

Das Schlachtenglück im Ersten Weltkrieg sah zunächst Russland auf dem Vormarsch, das in Ostpreußen und Galizien Geländegewinne erzielte. Erst 1915 konnten die Mittelmächte in die Offensive gehen, Kongresspolen und Teile des Baltikums besetzen, und nach dem Frieden von Brest-Litowsk weiter vorstoßen und größere Teile Russlands und der heutigen Ukraine erobern. Doch mit welchen Vorstellungen waren die Imperien in den Krieg gezogen? Und wie sind diese Pläne im Vergleich einzuordnen?

Schon 1914 kam es zu expansiven Forderungen von Seiten der Mittelmächte, die u.a. die Annexion Polens oder, von deutscher Seite, einen „polnischen Grenzstreifen“ vorsahen. Waren das raumgreifende Ambitionen für ein „germanisches“ Mitteleuropa? Oder defensive Pläne, um eine Art Puffer für die nächste russische Offensive zu erwerben? In diesem Sinne wird nach den Vorstellungen für die künftige Nachkriegsordnung in Osteuropa gefragt - und danach, wie sie von der militärischen Entwicklung abhingen bzw. diese erst stimulierten.

Einbezogen werden zudem die Vorstellungen und Wünsche der dortigen Bevölkerung für die Zeit nach dem Krieg. Diese Völker wurden stark umworben, gerade durch nationalstaatliche Versprechungen, um sie zur Illoyalität gegenüber ihren bisherigen Herrschern anzustacheln. Aber sie waren keinesfalls nur Objekte, sondern durchaus Akteure mit eigenen politischen Vorstellungen, die sie in die Debatte einbrachten - und dank der Niederlage aller drei Kaiserreiche 1918 sogar realisieren konnten.

Vier Experten diskutieren gemeinsam mit dem Publikum diese Fragen nach dem Stellenwert Osteuropas für die drei östlichen Kaiserreiche vor und während des Ersten Weltkriegs. Der Fokus liegt insbesondere auf den Planungen in der zweiten Hälfte des Jahres 1914.